

Sygn. akt IV KK 571/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 29 listopada 2021 r.,
sprawy **A. S.**
o zadośćuczynienie i odszkodowanie
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt II AKa [...],
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.
z dnia 30 października 2020 r., sygn. akt III Ko [...],

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć wnioskodawcę A. S.**

UZASADNIENIE

S. pismem skierowanym do Sądu Okręgowego w K. wniósł m.in. o:

„1. zasądzenie na jego rzecz kwoty 549.728,40 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną na skutek powołania go do pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od dnia 8 listopada 1982 r. do dnia 2 lutego 1983 r. w związku z wykonaniem Zarządzenia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nr (...) z dnia 26 października 1982 r., w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

2. zasądzenie na jego rzecz kwoty 177.799,60 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną na skutek niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od 3 lutego 1983 r. do dnia 7 marca 1983 r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,
3. zasądzenie na jego rzecz kwoty 37.966,43 zł tytułem odszkodowania za szkodę doznaną na skutek powołania go do pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od 8 listopada 1983 r. do dnia 2 lutego 1983 r. oraz na skutek niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od 3 lutego 1983 r. do dnia 7 marca 1983 r. a także okres pozostawania bez pracy w okresie od dnia 8 marca 1983 r. do dnia 6 marca 1983 r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wraz z odsetkami ustawowymi za późnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty”.

Wyrokiem z dnia 30 października 2020 r., sygn. akt III Ko (...), Sąd Okręgowy w K., na podstawie art. 8a w zw. z art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1, art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz A. S. 40.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem zadośćuczynienia oraz 800 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania. W pozostałej części wniosek oddalił.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zaskarżył apelacją pełnomocnik wnioskodawcy w części oddalającej wniosek, podnosząc szereg zarzutów zarówno obraży prawa procesowego, jak i materialnego (m.in. art. 8a ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 445 § 1 k.c., art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 438 pkt 2 k.p.k., czy art. 481 § 1 k.c.) oraz błędu w ustaleniach faktycznych. Apelujący wniósł o zmianę wyroku Sądu Okręgowego poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy uzupełniającej „kwoty dochodzonego zadośćuczynienia w kwocie 687.528.420,42 zł i odszkodowania w kwocie 16.288,20 zł (w sytuacji jednoczesnego braku

zasądzenia w sprawie kosztów obrony związanych z postępowaniem przed Wojskową Prokuraturą Garnizonową w K. (sygn. Pg. Śl. I (...)) w wysokości wskazanej we wniosku w tym zakresie, a tym samym zasądzenie powyższego w minimalnej stawce), na skutek:

- powołania go do pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od dnia 5 listopada 1982 r. do dnia 2 lutego 1983 r. w związku z wykonaniem Zarządzenia Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nr (...) z dnia 26 października 1982 r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,
 - oraz na skutek niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od dnia 2 lutego 1983 r. do dnia 7 marca 1983 r., a także w zakresie pozostawania bez pracy w okresie od dnia 8 marca 1983 r. do dnia 6 czerwca 1983 r.,
- wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,
- ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.”

Po rozpoznaniu wywiedzionej apelacji, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 marca 2021 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że:

1. podwyższył orzeczoną kwotę zadośćuczynienia do 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od prawomocności wyroku,
2. w zakresie orzeczonej kwoty tytułem odszkodowania określił ustawowe odsetki za opóźnienie od prawomocności wyroku.

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Zaskarżając kasacją orzeczenie Sądu odwoławczego w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Okręgowego, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił:

„1. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w związku z art. 433 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na dokonaniu przez sąd odwoławczy powierzchownej, niepełnej i nieprawidłowej kontroli odwoławczej orzeczenia Sądu I instancji, poprzez niedostrzeżenie uchybień Sądu I instancji dotyczących zasad ustalania wysokości zadośćuczynienia, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania wszystkich zarzutów stawianych orzeczeniu Sądu I instancji i niezasądzenia pełnej kwoty zadośćuczynienia;

2. rażące naruszenie art. 8a ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018, poz. 2099) w zw. art. 322 k.p.c., które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu skutkującym brakiem zasądzenia przez Sąd II instancji żądanego odszkodowania, pomimo wykazania podstaw do jego zasądzenia”.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania;
- zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według przedłożonego przez pełnomocnika spisu kosztów, a w przypadku jego niezłożenia według norm przepisanych od Skarbu Państwa.

W pisemnej odpowiedzi na kasację, prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona przez pełnomocnika wnioskodawcy kasacja jest oczywiście bezzasadna, co pozwoliło na jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Wbrew podniesionym zarzutom, Sąd odwoławczy przeprowadził wszechstronną i pełną kontrolę zaskarżonego apelacją wyroku Sądu Okręgowego, nie pomijając w swoich rozważaniach w zasadzie wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów (Sąd odwoławczy nie uzasadnił wprost swojego stanowiska, iż momentem decydującym o opóźnieniu, od którego należy liczyć odsetki jest data uprawomocnienia się wyroku, lecz w tej mierze kasacja nie formułuje żadnych zarzutów). Pełnomocnik wnioskodawcy, jak zasadnie zauważył prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację, nie wykazał we wniesionym środku zaskarżenia, aby dokonana przez Sąd Apelacyjny ocena zarzutów apelacyjnych zawiera błędy natury faktycznej czy logicznej i aby ocena ta nie respektowała zasad wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego.

W uzasadnieniu Sąd przekonująco argumentuje, dlaczego podwyższył zadośćuczynienie do 50.000 zł, a w pozostałym zakresie utrzymał orzeczenie Sądu

Okręgowego o oddaleniu wniosku. Jak podniósł Sąd, podstawą podwyższenia zasądzonej kwoty zadośćuczynienia był fakt, iż bezpośrednio po zwolnieniu z odbycia przeszkolenia wojskowego, wnioskodawca został pozbawiony wolności, co wiązało się z bardziej dolegliwymi konsekwencjami, od tych, które dotknęły go w ramach tzw. przeszkolenia wojskowego, co w szczególności dotyczyło już pełnej izolacji w ramach aresztu śledczego i zwiększało krzywdę.

Nie ulega wątpliwości, że określanie w formie pieniężnej wysokości zadośćuczynienia pozostaje zawsze, ocenne, co z kolei może wiązać się po stronie pokrzywdzonego z poczucie niedosytu. Zawsze pozostaje ono w związku z negatywnymi przeżyciami psychicznymi, utrudnionymi kontaktami z osobami bliskimi, koniecznością podporządkowania się rygorom służby wojskowej, izolacją związaną z tymczasowym aresztowaniem. W rozpoznawanej sprawie Sądowi nie uszedł uwadze, ani indywidualny stopień natężenia krzywdy w toku represji, rodzaj i charakter, ani też długotrwałość cierpień. Sąd odwoławczy, akceptując ustalenia i rozważania Sądu Okręgowego, odniósł się do warunków, w jakich przebywał wnioskodawca i ocenił ich wpływ na stan psychofizyczny A. S.. Nie można zgodzić się z pełnomocnikiem wnioskodawcy, że Sądy nie uwzględniły w sposób właściwy rozmiaru krzywd i cierpień doznanych przez A. S. na skutek zatrzymania i tymczasowego aresztowania, związanych z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Sądy uwzględniły również fakt, że wnioskodawca z powodu pozbawienia wolności nie miał praktycznie kontaktu z żoną, co stanowiło dla niego silne przeżycie, prawidłowo odniosły się również do kwestii warunków bytowych aresztu i jednostki wojskowej w B., a także charakteru pracy wykonywanej przez wnioskującego w trakcie służby wojskowej. Warto w tym miejscu przypomnieć, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym od kończącego postępowanie prawomocnego wyroku sądu odwoławczego. Podstawą wniesienia kasacji mogą być wyłącznie zarzuty związane z zaistnieniem przesłanek przewidzianych w art. 439 § 1 k.p.k. albo inną rażącą obrazą prawa, która mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Funkcjonalnie rzecz ujmując kasacja służy eliminowaniu z obrotu prawnego wyroków dotkniętych najpoważniejszą obrazą prawa, czego nadzwyczajny środek zaskarżenia wywiedziony przez pełnomocnika wnioskodawcy nie stara się nawet wykazać. W

odniesieniu do kwestii zadośćuczynienia kasacja, podobnie jak apelacja, na co zwrócono uwagę w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego, w istocie koncentruje się na faktach i ich wartościowaniu, a nie rzeczywistej obrazie prawa. Deklarowane przez skarżącego przekonanie, że wnioskodawca zasługuje na wyższe zadośćuczynienie, być może subiektywnie usprawiedliwione, nie przekłada się jednak na zarzucaną obrazę prawa procesowego, a uzasadnienie kasacji, z fragmentami o charakterze publicystycznym, w istocie powtarza odrzuconą przez Sąd Apelacyjny argumentację apelacyjną.

Na uwzględnienie nie zasługują zarzuty w zakresie dotyczącym wysokości odszkodowania, ze względu na fakt, że pozostawanie wnioskodawcy bez pracy nie było następstwem odbywania przeszkolenia wojskowego i pozostawania w tymczasowym aresztowaniu. Należy bowiem zauważyć, że ustawa lutowa przyznaje prawo do odszkodowania wyłącznie za szkodę, która wynikła z wykonania decyzji o odbyciu przeszkolenia wojskowego i tymczasowego aresztowania. Jak słusznie podniosły orzekające w sprawie Sądy, pozostawanie przez wnioskodawcę bez pracy po uchyleniu tymczasowego aresztowania było następstwem działalności wnioskodawcy w strukturach Solidarności, nie zaś konsekwencją odbywania przeszkolenia wojskowego i późniejszego tymczasowego aresztowania. Sam wnioskodawca problemy ze znalezieniem pracy wiązał z działalnością w S., o czym zeznał na rozprawie głównej w dniu 27 października 2020 r. (k.207-208/tom II). W tej sytuacji postawiony przez skarżącego zarzut obrazy prawa materialnego jest oczywistym nieporozumieniem. Rzecz przecież nie sprowadza się do kwestii wykładni prawa, czy niezastosowania prawa materialnego do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, a do zagadnienia natury faktycznej. W kasacji nie podniesiono jednak zarzutu rażącej obrazy prawa procesowego prowadzącej w swoich konsekwencjach do błędnych ustaleń faktycznych. W szczególności nie zakwestionowano oceny zeznań wnioskodawcy oraz ustaleń będących ich konsekwencją. Nieporozumieniem jest, co czyni się w uzasadnieniu kasacji, domaganie się od Sądu odwoławczego tłumaczenia się, „z jakich przyczyn nie uwzględniono żądania wnioskodawcy w całości”, gdy Sąd Okręgowy ustalił, że pozostawanie wnioskodawcy bez pracy nie wiązało się z odbywaniem przez niego służby wojskowej i stosowaniem tymczasowego aresztowania, a w apelacji

skutecznie tego stanowiska nie zakwestionowano (trudno w argumentacji skarżącego doszukiwać się jakichkolwiek dowodów pozwalających na odmienne ustalenia).

Reasumując: Sąd Apelacyjny, dokonując kontroli orzeczenia Sądu pierwszej instancji, nie dopuścił się rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, jednocześnie pełnomocnik wnioskodawcy nie wykazał, aby w sprawie zaistniały podstawy odwoławcze, które skutkowałyby uchyleniem orzeczenia. Sąd odwoławczy rozpoznając wywiedzioną apelację odniósł się do sformułowanych w niej zarzutów czyniąc zadość wymaganiom wynikającym z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.